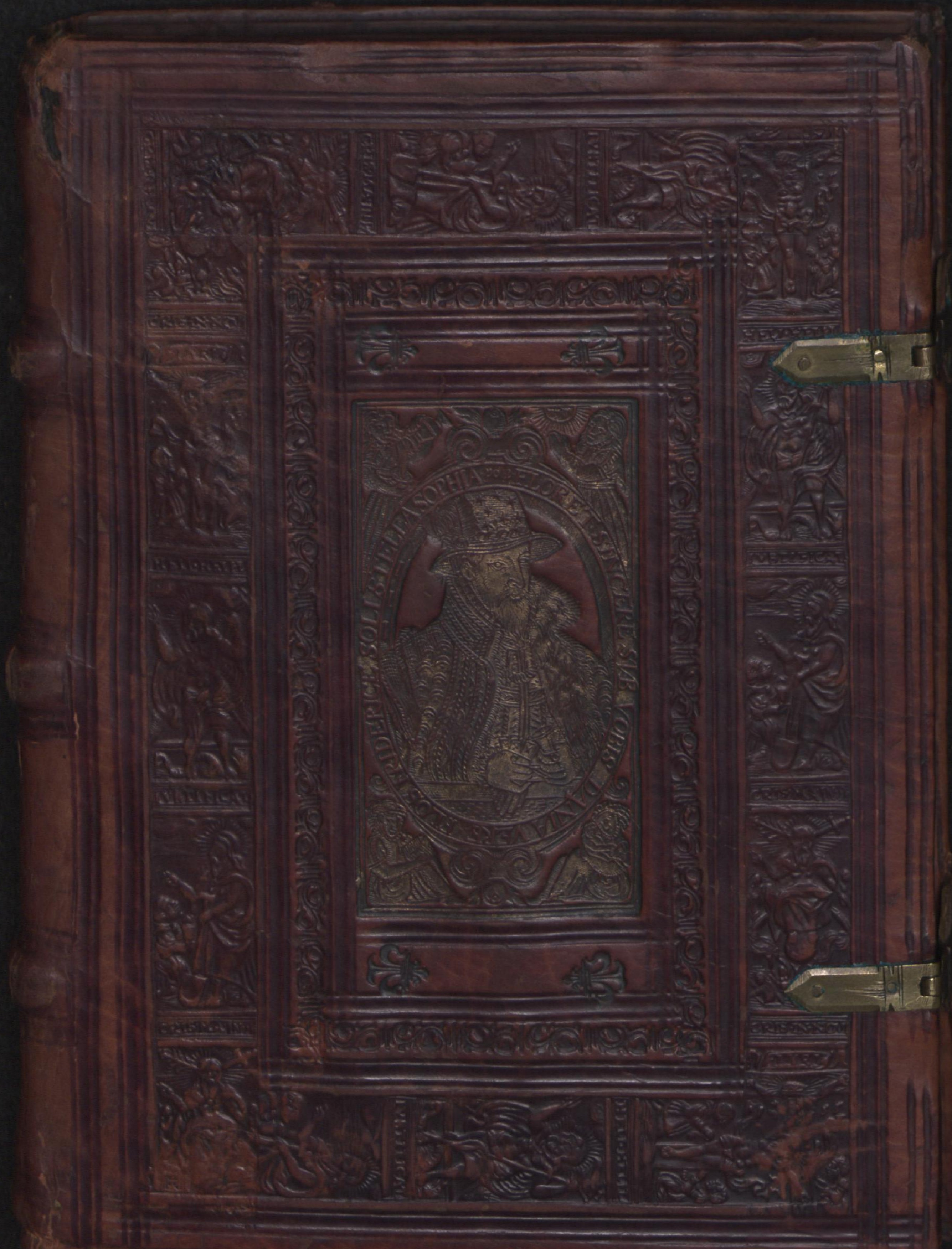
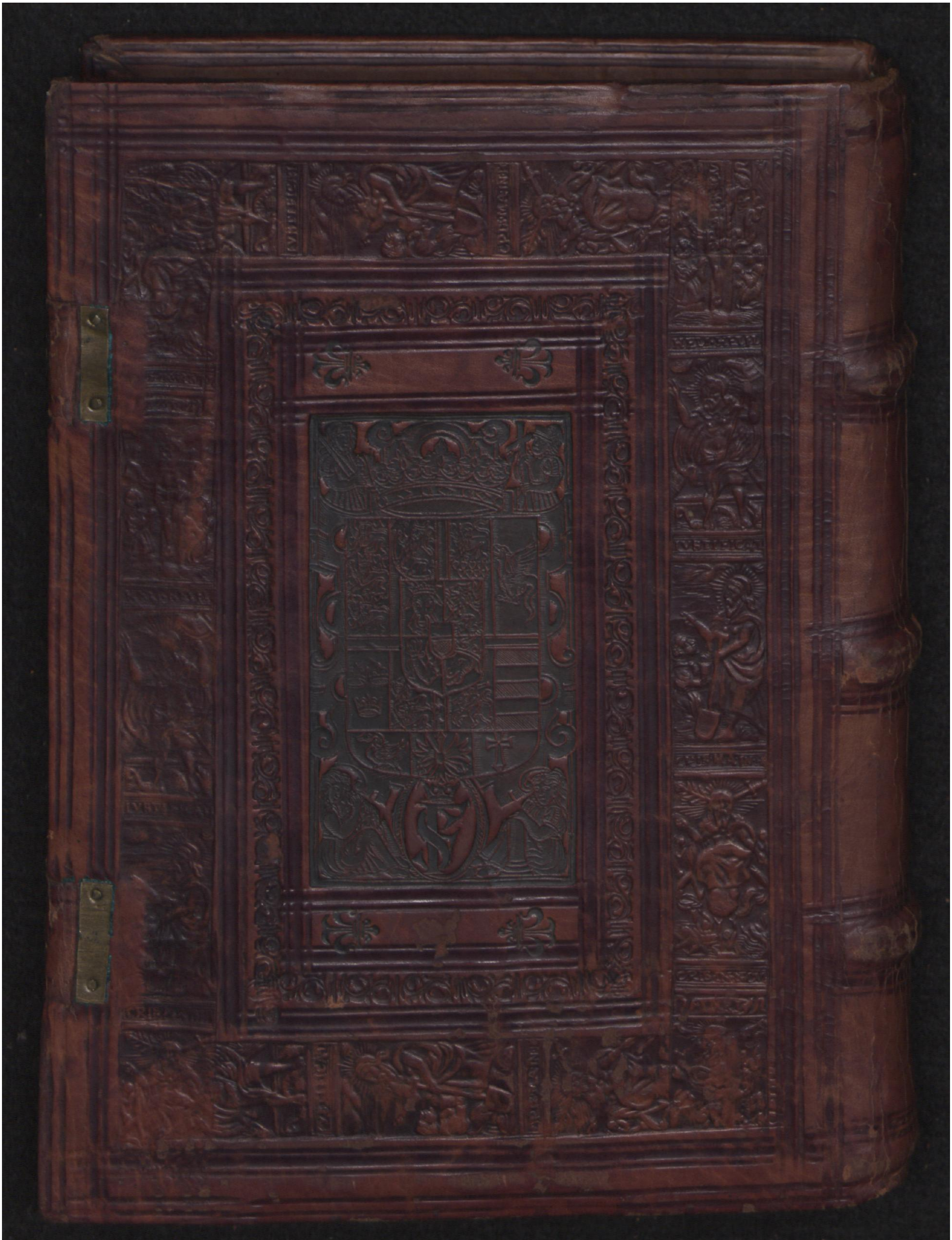

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

8, - 230.

D.A. Box

8938

LN 1376 ex. 1 M
LN 1381 ex. 1 M
LN 650 ex. 1 M
LN 704 ex. 1 M
LN 1562 ex 1 M

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

LN 1376
ex 1
M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

STormectigste/ Høyborne Førstis oc Herris/ Her Christians den tredie/ Danmarckis/ Norgis/ Wendis oc Gottis Konges etc.

Recess: Offuerseet/ oc met ny Artickle forbedrit/ Paa Koldinghuss/ Aar etc.

M. D. LVIII.

Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Laurentz Benedicht.

1 5 8 3.

Oc findis til kiøbs hoss Laurentz Benedicht/ samme steds.

LN 1376
ex 1
M

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Christian met Guds Naade/ den tredie/
Danmarckis/ Norgis/ Wendis/ oc
Gottis Konning ꝛc.

Symbolum.

O GVD SCHAF
DIN VILLIE.

B.R.II.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

WJ Christian den tredie / met Guds naade / Danmarckis / Norgis / Wendis oc Gottis Konge. Hertug vdi Slesuig / Holsten / Stormarn oc Dytmerschen. Greffuen vdi Oldenborg oc Delmenhorst. Giøre alle vitterligt / at wi forfare / at de Recesser som wi haffue ladet vdgaa / Siden Wi met vore Elskelige Riigens Raad loed vdgaa den Recess Aar rc. M. D. xlvij. vdi vor Kiøbstæd Kiøbenhaffn / Samme Recesser haffue giort hos vanuittige Herritzfogeder oc Dommere besuering / fordi at de icke kunde vide dem der effter at rætte. Der for haffue wi nu met vore Elskelige Danmarckis Rigis Raad / som nu her hoss oss tilstæde ere / Som er Johan Friis til Heslager / vor Cantzler / Her Otte Krumpen til Truidzholm / Marsk vdi vort Rige Danmarck / Her Mogens Gyldenstierne til Stiernholm Riddere / Byrge Trolle til Lilleø / Oluff Munck til Tiussel / Erick Krabbe til Bustrup / Antønnis Bryske til Langsøe Riigens Cantzler / Jørgen Lycke til Offuergaard / Eyler Rønnow til Huitkeld / Hans Bernekow til Bircholm / Niels Lange til Kiergaard / Holger Rosenkrantz til Boller / Her Lauge Brade til Krogholm / Ridder / Jffuer Krabbe til Østergaard / oc Herloff Trolle til Hilerisholm. Dragit samme Recesser alle vdi denne effter-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

efftersereffne Receſſ / huilcken Wi met forneffnde vore Elſkelige Danmarckis Rigis Raad / Nu haffue bevilliget oc ſamtyckt / ſom her effter følliger. Oc hueſſ denne Receſſ icke forklarer / Da ſkal mand rætte ſig effter Lougen / Dog ſkal den Receſſ ſom Wi met vort Elſkelige Danmarckis Rigis Raad / Prelater / Adel / Kiøbſtedsmend / oc Bønder / haffue ladit Beſeglet oc vdgaa / her met være wforkrenckit vdi alle Artickle ſom her vdi icke beneffnd ere.

I. At

I. At Kongen skal elske Gud/ oc hielpe huer mand til Loug oc Ræt.

FOrst ville oc skulle wi Christian Konge til Danmarck oc Norge ꝛc. Være plictig offuer alt / at elske oc dyrcke den Almectigste Gud/ hans hellige rene Ord oc Lære: Oc styrcke/ formere/ fremdrage/ handthaffue/ beskytte oc beskerme til Guds ære/ oc den Christelige Troes forøgelse/ oc Religionens forbedring/ aff vor mact oc formue. Disligest skulle wi holde menige Riigens Raad / Adel / Kiøbstedsmend/ Bønder/ oc menige Rigens indbyggere/ oc huer serdelis/ ved Loug/skiel oc Ræt/Friheder oc Priuilegier/ oc ingen aff dem at wforrætte vdi nogen maade/ effter den Recessis lydelse/ som wi dem suorid haffue. Oc skulle wi/ alle oc huer besynderligen/ aff vort Kongelige Embede/ for offueruold beskytte/ beskerme oc handthaffue.

Oc skal Danmarckis Rigis Raad/sambligen oc huer besynderlig/ være forplictit at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

hielpe met Kongen / at forbedre oc til rætte forsuare alle Encker / Faderløse Børn / oc dem som ey haffue rette Lauge verige. Dißligest alle andre hielpeløse Folck / saa huer den fattige / saa vel som den Rige maa nyde det Loug oc Ræt er.

2. At Adelen skal være plictig / at være Kongen hørig oc lydig / oc tiene met Heste oc Harnisk / oc affuerie Kongens oc Rigens skade.

Item / efterdi Kongen skal være plictig at hielpe huer mand Loug oc Ræt / oc beskerme hans Land oc Rige for offueruold oc mact / Da skal oc hans Raad / oc Adel / være forplictit / at være Kongen hørig / lydig / oc bistandig / oc dem lade bruge imod Kongens / oc Rigens fiender / ehuor behoff giøris inden Riget / met Heste oc Harnisk / oc egit Liff / paa egen tæring / efterdi huer Adelsmand / som friit arffue gods haffuer / er skyldig at voge sin Hals for sin Herre oc Konge / oc Fæderne Rigis frelse / oc Landsens fred. Dog skulle de icke være plictige at

brugis

brugis vden Riget/ vden Kongen selff person-
ligen drager met/ oc da skal hand være plictig
at holde dem vden deris skade/ effter gammel
seduaane. Dog det forbund imellem Riget
oc Førstedømet vforkrencket.

End sidder nogen hiemme vden forloff
eller tilbørligt forfald/ da skal Rigens Raad
være forplictit ved deris Eed/ at dømme hues
den er falden til Kongen/ effter hans effne oc
leylighed. End hender det trende sinde/ da
kiøbe sin frelse igien aff Kongen.

Oc skal Danmarckis Riges Raad oc
Adel/ nyde oc beholde altid her effter/ Hals oc
haand met alle Kongelige sager/ met deris
eget gods oc tienere/ saa friit som Kongen haff-
uer offuer Kronens tienere/ oc Kronens gods.
Oc ey besuergis aff Kongen/ Fogeder eller
Lensmend i nogre maade/ vndertagit at føre
Kongens oc Dronningens Fadeburd/ naar
de drage Personligen igennem landit. Eller
och saa skeer/ at nogen obenbare Feide kom-
me paa Riget/ Da skal dog Kongen ingen
besuering legge paa Adelens tienere/ vden det
skeer met menige Danmarckis riges Raads
samtycke.

3. Huor-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

3. Huorledis om de Hellige dage holdis skal/ som Ordinantzen vduiser.

FOrst/ Effterdi stor wskickelighed holdis her vdi Riget/ met Tinge at holde/ oc anden bestilning oc arbeide/ at tage sig faare/ paa de Høytider oc hellige Dage om Aaret/ som er vdi vor Ordinantz/ som wi om Religionen haffue ladit vdgaa / indskickit at skulle hellig holdis / Da ville wi at her effter/ ingen Tinge dage/ taarre dage/ eller andet arbeide faare tagis/ offuer alt vort Rige Danmarck/paa anden oc tredie Paaske dag/Sammeledis paa anden oc tredie Pintzedag / vor Herris Himmelfards dag/ oc om Jule helligt skal oc holdis effter gammel seduaane. Oc skal icke heller nogre Tinge eller taarre dage/ holdis eller besøgis/ de tre neste dage for Paaske dag. Fordrister sig nogen til her imod at giøre/ da skal hand være falden fore/ til sit Herskaff for huer sinde hans brøst saa findis/ iij. Marck Penninge.

4. Ingen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

4. Jngen skal vdtappe Brendeuin eller nogen anden drick/ om hellige dage/ før end Middag.

SKulle vore Fogeder / Embitzmend oc disligeste Borgemester/ Raadt/ oc Byfoget/haffue flitige tilsiun/ at de dage som hellige ere budne vdi vor Ordinantz/ holdis. Oc huem der imod giører/ bliffue tilbørligen straffet. Jcke skal heller tilstedis at nogen Drick fal holdis/ eller vdtappis/ enten Brendeuin/ eller nogen anden drick paa nogre dage som Hellige ere budne/ før end Middag / paa det ingen der met skal holdis fra Predicken/ oc anden Gudstieniste at besøge vdi Kircken. Fordrister sig nogen her imod at selge/ eller vdtappe/ enten Brendeuin eller anden drick/ paa forneffnde Hellige dage før middag/ som før er rørd / Da skal den samme/ Vin eller drick vdtapper/ haffue forbrut hues hand haffuer met at fare/ oc den samme som Dricken kiøber/ straffis aff sit Herskaff som vedbør/ paa hans iij. Marck penninge. Men der som Borgemester/ Raad eller Byfoget seer igiennem fingre / at sligt skeer/ eller

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

findis forsømmelige/ oc lader icke straffe der effter/ da bøde sex Marck penninge til Kongen/ oc settis aff sit Embede.

5. Huorledis Kongens steffninge skal forkyndis.

OG huilcke som met Kongens steffninge skulle steffnis/ De skulle lougligen steffnis/ vdi deris egen neruærelse/ met vidnisbyrd/ saa de det selff høre som steffnis/ oc haffue saa lang tid effter leylighe den at de kunde møde. Oc end om den steffnis/ icke vil lade sig findis/ oc er dog inden Landit/ oc vden Loulig forfald/ Da skal den som steffne vil/ lade steffningen læse oc forkyndis for hans brofiel met vidnisbyrd trende sinde/ oc to dage imellem huer/ oc giffue det hans Folck tilkiende/ saa mange hand kand fange ved at tale/ oc da stande det for fulde. Oc huilcken som der offuer/ sidder samme steffninge offuerhørige/ foruden Louglig forfald/ oc det nøgactige beuiser/ vdi de sager som bør at steffnis for Kongen/ da haffue hand tabit Sagen/ til saa lenge hand vil møde. Men huilcken som steffner en anden/ enten for Kongen eller andre tilbørlige Dommere/ oc hãd huercken selff/ hans fuld-

fuldmyndige/eller hans Lougliges forfald møder/da haffue i lige maade tabit Sagen til den steffnis Louglige igen/oc giffue der til hãs gienpart sin beuiislig kost oc tæring igien. Oc skal ingen mue steffnis for Kongen for de Sager/ som bør at steffnis oc dømmis til Herritz ting/ oc til Lands ting/ før end Dom er gangen.

6. Om Herritz Fogeder at sette.

ITem/ skal Kongens Lensmend skicke dem vberyctede Dannemend til Herritz Fogeder/ som skulle skicke huer mand Loug oc Ræt vden vild. Giør Herritzfogeden nogen vræt/ da skal hand affsettis/ oc suare selff sine gierninger.

7. Om Dommere Eed.

SKal saa holdis/ at Rigens Raad/ Embitzmend/ Rigens Cantzler/ Landsdommere/ Borgemestere/ Raadmend oc Byfogeder som nu ere/ eller kommendis vorder/ skulle suerie Kongen en Eed. Oc Herritzfogeder skulle suerie Kongens Lensmend en Eed/ vdi form som her effter følger.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

ger. Jeg N. loffuer oc tilsiger/ at ieg vdi de Sager som mig forkommer/ huad heller de ere Liff/gods eller ære anrørendis/at ieg vil dømme der om Retfærdeligen / oc icke vdi nogre maade ansee vold/mact/ frendskaff/ venskaff/ Gunst eller Gaffue/had/affuind/ eller Nüd/ Men ald eniste vil haffue Gud oc Retfærdighed for øyen / oc dømme retfærdeligen effter Loug oc Ræt/ oc hielpe huer til rætte/ saa vel den fattige som den Rige / den Edel som den Wedel/ saa vel den vdlendiske som den indlendiske. Jeg vil oc icke før/ eller siden effter at Dom affsigis/ hemeligen eller obenbare/tage eller anamme eller opbære/ formedelst mig selff eller nogen anden/ nogen gifft/ skenck/ Guld/ Sølff/ Penninge eller pennings verd/ formedelst huilckit nogen part maatte sin Ræt vorde forkrencket for/ saa sant hielpe mig Gud oc hans hellige Ord.

8. At ingen kaldis fra Herritzting/ Landsting/ eller Rigens Cantzler før end Dom er gangen.

ITem skal Kongen icke heller mue drage nogen fra sit Herritz ting / eller Lands ting / met sine Breffue / icke heller

heller fra Rigens Cantzler/ Icke heller skal nogen skiude sig fra sit Herritz ting oc Lands ting/ før end Dom er gangen. Men huilcke Sager som bør at forfølgis til Herritz ting/ skulle did steffnis / oc tage Dom der paa bescreffuit. Oc naar nogen ey vil nøyes met Herritz tings Dom/ da mue de steffne Herritz Fogeden met samme sin Dom/ ind til Lands ting/ oc der tage Dom for dem bescreffuit/ oc der som dem tyckis at dem icke veder faris ræt/ Da mue de indsteffne Lands tings Dom / met Landsdommeren for Kongen oc Danmarckis Raad / dog at de haffue tilforn for dem baade Herritz tings Dom/ met Lands tings dom bescreffuit. Oc skulle alle Domme som affsigis til Herritz ting / Lands ting / Bircke ting / oc vdi Kiøbstederne eller anden steds/giffues rætteligen oc klarligen bescreffuit/ met begge parternis beuisning/ saa mand nock kunde bliffue berættit aff samme scrifftelige Domme/ huor Sagen sig forløben er / naar den kommer ind for Kongen oc Raadit.

Kommer oc nogen ind for Kongen met nogen Sag/paa huilcken de haffue icke baade Herritz tings Dom/ oc Lands tings Dom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

met dem/ Da reyse de til forgeffuis. Vdi lige maade skal holdis til Bircke ting/ Byting/ oc paa Raadhuss vdi Kiøbstederne.

Item / Steffner oc nogen Sandemend/ Neffning / Rebsmend/ eller nogen Dommere/ oc de bliffue funden quit/ Da skal den dem steffner/ være plictig igien at giffue dem deris tæring/ som de haffue giort paa veyen frem oc tilbage/ til deris egit igien.

9. Om wretfærdige Domme.

HVor nogen Dommere giffuer nogen wretfærdig Dom vd/ oc det skeer for hand icke er ret vnderuist i Sagen/ eller oc Sagen er hannem vrangt forført/ eller oc hand haffuer det giort aff vanuittighed/ Da skal hand igien giffue/ den Sagen er anrørendis hues beuislig skade/ kaast oc tæring/ hand der paa giort oc liid haffuer. Kand der oc befindis oc beuisis at Dommeren haffuer tagit gunst/ Gaffue/ vild eller frendskaff/ for Rætten/ Eller Sagen findis saa klar/ at hun icke kand regnis for vanuittighed/ eller vrang

vnder-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

vnderuisning/ Da skal den der for affsettis/ oc ey sidde mere vdi Dommeres sted/ oc bøde imod Bonden skaden igen/ oc Kongen siden hues igen offuerbliffuer aff hans boeslaad.

10. Huilcken som giør Dommeren wliud paa Tinge.

HVilcken som findis enten paa Tinge eller for Dom/ oc giør Fogeden eller Dommeren wliud/ met roben/ buldren/ eller bangen/ eller oc banden/ eller giffuer Dommeren eller sin genpart nogen skends ord/ naar de side Dom/ oc er Dommeren eller Fogeden wliudige for/ icke vil giffue platz oc rom paa Tingit/ de delis/ oc bøde imod Dommeren iij. Marck/ oc imod deris Herskaff iij. Marck danske. Oc huer mand som suer oc bruger Guds naffn forfengeligen til Tinge eller for Dom/ skal være plictig at giffue en Skilling for huer gang hand saa suer/ oc de to huide skulle til næste Hospital/ oc Dommeren skal haffue den tredie huid/ for hand skal opkreffue dem/ oc huer som saa suer/ skal stille Dommeren til freds/ før end hand ganger

aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

aff Tingit/eller haffue forbrut iij. marck penninge/ halffdelen til neste Hospital / oc halffdelen til Dommeren oc Scriffueren.

11. Alle Breffue skulle Registeris som vdgiffuis paa Tinge oc paa Raadhuss.

Item/ skal huer Ting scriffuere haffue en Ting bog/ vdi huilcken hand skal indtegne alle Domme/ skøde breffue/ vidner/ oc alle andre merckelige breffue/ som gaar til Tinge vdi hans tid / met samme Breffs dato. Oc naar samme Scriffuere døer eller vdi andre maade skillis ved Tingit/ da skal den Bog indleggis vdi fierings Kircke/ eller Landekiste vdi huert Herrit/ eller vdi anden god foruaring/ paa det huer kand forfare om behoff giøris / hues tilforne forhandlit er. Findis oc nogen Scriffuere eller andre at forfalske ting Bogen / da straffis der for som en falskener. Sammeledis skal vdi lige maade Registeris alle Breffue som vdgiffuis for Borgemestere oc Raad vdi Kiøbstederne/ oc samme Bog foruaris paa Raadhuset.

12. Huem

12. Huem hiemmel maa være.

HVo som Hiemmel vil være til Tinge eller i nogen Rætter-gang/ paa sine egne oc sit Her-skaffs vegne/ oc vil der met dra-ge andre fra sin Ræt/ da skal den som saa hiembler/ strax personligen stande i samme sted/ vnder samme forfølling/ oc lide oc vndgielde hues Lougmaal vdi samme Ræt kand forfølgis/ paa det ingen Mands rætte deel skal spildis. Oc skal ingen hiemmel staa for fulde/ vden den der vederhefftig er/ eller fuldmyndig aff den der bør at suare der til met rætte. Jngen skal heller fremskicke sit hiemmels Breff til Tinge/ vden hand sender det bud der hoss/ som fuldmyndig oc mectig er/ strax at skul-le gaa vdi Rætte som forscreffuit staar.

13. Huorledis Dømmis skal paa Tiuffue eller andre som deris Liff haffue forbrut.

NAar nogen mand/ enten Tiuff/ eller nogen anden Wgiernings Men-niske skulle Dømmis til døde/ enten vdi Kiøbstederne/ til Herritz ting/ eller Bircke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

ting. Da ſkal Fogeden tage til ſig de beſte Tingmend / oc ſelff met dem være plictig at Dømme til eller fra. Oc ey tilneffne andre Doms mend offuer hannem / ſom her til ſkeed er. Oc ſkal Fogeden giffue begge parterne ſamme Dom beſcreffuit / vnder ſit egit oc ſamme viij. beſte Ting mends indſegle / at antuorde begge parterne Dommen beſcreffuit / om de den begere. Oc ſkal huert Herſkaff vj. dage tilforne tilbiude den ſom rættis ſkal / at ville ſkicke hannem Preſten / ſom ſkal giffue hannem Sacramentit / oc vnderuiſe hannem ſin Siels ſalighed / om hand det haffue vil.

Item / vdi Kiøbſtederne ſkulle Borgemeſter oc Raad være plictige vnder deris xl. Marcks ſag / at ſidde Dom met Byfogeden / naar nogen ſkal Dømmis til døde / oc vdi lige maade giffue beſcreffuit ſom for er rørt.

14. For alle Tings vidne ſkal giffuis varſſel.

SKulle ingen Tings vidne effter denne dag vdgiffuis offuer alt vort Rige Danmarck / enten til Herritz ting / Lands ting / Bircke ting eller Byting / ſom geller paa nogen Mands ære / Lüff eller Eyen-

dom/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

dom/ vden den det paageller bliffuer der til Lougligen kallit/ oc fanger varſſel / eller oc er ſelff til vedermaals ting.

Men findis nogenſteds trætte/ imellem reens brødre/eller boels brødre/vdi Byer eller anden ſteds/ for afferie eller affſlæt/ vdi de marcke ſom rebt ere. Da ſkal den ſom paakla-ger mue tage aaſiun/ oc giffue hans genpart varſſel ſom ſkaden haffuer giort/ oc fange det beſcreffuit/ endog hand icke giffuer hans jor-drot varſſel / oc ſiden tale den til met Lougen ſom hannem haffuer afferiet eller affſlagit.

15. Om Vidne imod Vidne.

Item/ om der oc findis nogen tid Vidne imod vidne/oc vdi en ſag. Da ſkal Dommeren grand-giffueligen grandſke oc forfare/ alle de vidniſbyrd paa baade ſider/ oc Dømme effter de ſom rætuiſe kand kendis/men de ſom wretfærdige findis/forføl-gis der for ſom her efterfølger. Oc der ſom nogne aff parterne ſkiude paa andre vidniſ-byrd oc beuiſning end hand da tilſtede haffuer/ Da tilſiedis hannem ſaa megit ſom Lougen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

vduiser/ dog icke vden en tid/ oc skal da neffnis huad vidnisbyrd hand paa skiuder.

16. Falske vidne skulle optegnis/ oc huad deris straff skal være.

NAar vidne gaa til Tinge eller andersteds for Dom/ da skal Dommeren fremkalde dem som vidne skulle bære/ oc de skulle suerie met opragte Fingre/ at de ville sige sandingen. Oc skal Dommeren formane dem huad straff der skal efterfølge/ der som de vidne løyen: Findis der nogen at vidne obenbare løyen met sin fri vilie oc ræt forsat/ saa mand kand kende at hand vandt løyen/ Da straffis hand paa sine to Fingre/ oc hans boeslaad være forfalden til sit Herskaff/ oc aldrig faa opreisning igien.

Men om Sandemend/ Eyer/ Neffninge/ Oldinge/ oc neffnings toug/ Der om straffis effter Lougen. Oc naar slig falske vidne kommer for Dommeren vdi Rætte/ oc bliffue feldt/ Da skal Dommeren være forplictit at lade Scriffueren tegne/ oc scriffue vden paa samme vidne som feld bliffue/ oc Dommeren

at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

at forskicke samme vidne/ met deris Naffn som felde bliffue/ til Lensmanden/ vdi hues Leen de vdi ere/ Oc Lensmanden skal neste ting der efter lade dem forkynde til Herritz ting som felde ere/ oc der straffis de som forscreffuit staar. End døller Dommeren eller Scriffueren met nogen/ bøde iij. Marck til bonde sagen/ oc iij. Marck til Kongen.

17. Alle ere felde som vidner efter den Mand/ som icke vidne maa bære.

Item/ vidner noger Mand paa Tinge/ vdi Loug/ eller vdi tings vinde/ der laugsøgt er/ eller vdi andre maade feld er til sine iij. Marck/ Vidner hand først/ da ere de alle felde der hannem vidne effter/ endog hand vidner sandingen/ Men vidner hand sist/ da felder hand ey vden sig selff.

18. Wdedisk Mand maa ingen Mand vidne til skade.

Item/ skal ey heller nogen Wdedisk menniske/ eller nogre andre som foruunden ere for nogen wærlig Sag/ Tiuffue/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Forræddere/ Troldkarle/ eller Troldquinder/ staa til troende/ enten vdi vidnißbyrd/ eller vdi andre maade/ ehuad de ville sige eller vidne paa nogen.

19. Jngen skal pineligen forhøris før end hand er dømt.

JTem/ skal ingen pineligen forhøris/ vden den er tilforn foruunden til døde/ for nogen twgerning.

20. For huad Sag Loug maa giffuis.

SKal ingen findis til Loug for nogen momme sag. Men siger nogen Mand/ anden nogit til vdi Kruhuß/Møllehuß/Smedehuß/ eller andensteds vdi slig forsamling/ da maa den der sigtet er/ steffne den anden til Tinge for slig snack oc saffn/ vil den da det icke bestaa/ oc ey er beuisligt/ eller siger sig at vide der ingen skiel til/andet end hand haffuer hørt løst Folck saa sige/ da skal Fogeden finde hannem Lougløs hiem igen.

Sigter oc den ene den anden for nogen wærlig Sag til Tinge/ for Dom/ eller vdi nogen

gen anden forsambling/ oc det icke kand beuisis hannem offuer/ da delis den det sagt haffuer derfor som en løgnere.

Fordrister nogen Dommere her imød/ eller imod Lougen/ aff finde nogen til Loug/ Da straffis der faare som vedbør/ oc oprætte den som loug giffuis imod/ sin kaast oc tæring oc skade igien / oc vere vdi Herskaffs minde der for.

Skal Dommeren eller Herritz Fogeden giøre Kongens Lensmend/ vdi hues Leen de ere/ Aarligen regenskaff / met klare Register paa alle deris naffn som Loug haffue giffuit huert Aar / Disligest paa alle deris Lougsmend/ oc Loug høringe/ oc skal antuordis Kongens Lensmand fra sig samme Register oc regenskaff.

21. Huorledis holdis skal/naar Manddrab skeer.

HVor nogen Kiøbsteds Mand eller Bonde giør nogen Mandrab/ oc det icke skeer aff vaade eller nøduerige/ oc Manddraberen griffuis/ bøde liff for liff/ oc hans Hoffuitlaad være forbrut/ halff til den dødis næste Arffuinge / oc halff til hans

Her-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Herskaff/ oc Mandraberens sleet der met være quit for ald ydermere feide/ oc ey besuerges met nogen ydermere bod. Oc der som saadan Manddrabere/ oc hans metfølgere vndkommer/ da skal Sandemend eller neffnd der om skillie/ oc ey boed førre der for festis. End festis boed før/ end Lougligen suorit bliffuer/ Da skal samme boed være forbrut til den dødis Herskaff/ oc hand skal være plictig det at forfølge/ Oc sueries Manddraberen da fredløs met Rætte/ oc effter maals Mand klager det for Kongens Foget eller Lensmand / Da skal hand lade randsage oc spørie effter hannem/ offuer alt sit Leen/ paa Kongens/ oc lade rætte offuer hans Halss/ huor hand hannem der effter kand betræde paa Kongens. Oc vdi lige maade skulle Adelen naar de tilsigis aff Saguolderen / være forplictig at søge oc straffe offuer Mandraberen paa hans halss/ om det er aff deris Tienere/ oc icke tage der Gunst eller Gaffue for. Oc vil Adelen icke straffe deris Tienere/ som bliffue suorit fredløs for Manddrab / oc er tilsagt der om/ da maa Lensmanden vdi hues Leen det er vdi/ gribe dem oc lade straffe der offuer som forscreffuit staar.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Vil oc icke Kongens Fogeder straffe Kongens Tienere / som bliffue suorit fredløs for Manddrab/ Da maa den som jordrod er til den Gaard som den i bode eller vdi vaar som slagen bleff. Oc hans Hoffuitlaad være forbrut/ som forscreffuit staar/ oc Manddraberens slect der met at være vden feide. End rømmer Manddraberen oc flyer / saa hand ey kand opspøries eller betrædis/ oc sueries fredløs / Da bøde hans slectinge til den dødis Frender/ rætte Landebod effter Lougen/ Oc der met være angerløs for feide/ochans Hoffuitlaad være forbrut til hans Herskaff.

Men findis oc beuisis Manddrab at være giort aff vaade oc nøduerge/ oc Manddraberen sueries til boed/ oc bliffuer til stede/ Da bødis trende atten marck Penninge effter Lougen / oc icke mere / oc gelde huer til boed som hand vdloffuer/ oc Manddraberen oc hans slect være der met vden feide/oc Kongens Lensmand skal være plictig/at liusse Kongens fred offuer hannem til Tinge.

End fordrister den dødis slæct at feide/ eller feide lade Manddraberen / eller hans Kiøn her offuer / Da skal huer aff dem som saa giøre / bøde xv. Marck pendinge til Kon-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

ge sagen / oc haffue forbrut den bøder de skulle haffue.

22. Huilckit Hussfred oc Gaardfred er.

HVilcken Mand der farer met raaden Raad / til anden mands Huss eller Gaard / oc dræber hannem i sin egen Gaard / eller Hustru / Hion eller Gæst som der er indbøden / da er hand fredløs der for / oc alle de met hannem vaare vdi fær oc føllige / om det bliffuer til Tinge kært / oc forfuld effter Lougen / oc bliffuer drab da suoren met Rætte / da falde halff hans Hoffuitlaad / vden Jord / til den Konge sagen haffuer / oc anden halffdelen / til den / Bonde sagen haffuer.

End hambler hand / eller saarer / eller vdi andre maade met raaden Raad wførmer Hosbonden / Hustruen / Hion eller Gæst / da er det Hussfred / Oc da bøde offuer andet Lougmaal oc Rætte bøder / xv. Marck penninge til Konge sagen / oc xv. Marck penninge til den skaden fick / oc maa hand før end hand kærer Hussfred oc Gaardfred / forføllige andre hans Lougmaal huad ved hannem er brut til sin

rætte

rætte bøder effter Lougen / oc haffuer end da sex Vgers dag at kære Husſfred.

23. Huorledis Tingfred oc Kirckefred kand brydis.

HVilcken Mand som findis enten paa Tinge / vdi Kircker / Kirckegaarde / enten til Heritzting / Landsting / Birckeǀting / Byting / eller nogen andersteds / som Dom oc Ræt settis / tager til verige / høder eller truer nogen mand met vred hu / eller verginde haand / oc det er beuisligt / endog hand ingen skad giør / bøde til sit Herskaff x. lod purt Sølff / huor huer sinde hans brøst saa findis. End hugger hand eller sticker til Blod vide / och saa at saart vorder / Da bøde hand for Saarit som Lougen vduiser / oc der offuer til sit Herskaff xx. lod purt Sølff. End slar hand pust eller neffue hug / staffs hug / eller i nogre andre maade / da bøde hand der for effter Lougen / oc til sit Herskaff x. lod Sølff / for Tingfred oc Kirckefred.

Skeer drab paa Tinge / oc vorder Draberen greben / ved ferske gierninger / da miste

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

hand halssen/ oc hans boeslaad at være forbrut/ halffdelen til dens Arffuinge som dræben vorder/ oc halffdelen til sit Herskaff / om det icke skede aff vaade eller nøduerige. End findis tuiffuel i nogre maade/ da skulle sandemend eller Neffninge der om skillie. Ere de oc flere om gierningen/ da bøde Hoffuitmanden xl. Marck penninge / oc metfølligerne huer halff saa megit/ halff parten til den Dødis arffuinge/ oc halff parten til sit Herskaff.

Oc skal Tingfred oc Kirckefred regnis/ fra mand drager fra sit Huss/ ret væien til Tinget eller til Kircken/ oc siden fra Tinget eller Kircken/ oc ret væien hiem til sit Huss igen. Dog at hand ey tager aff væien eller andre syssle for.

24. Huorledis Hussfred/Gaardfred oc Kirckefred/skal forfølligis/ oc huad straff der for bør.

OC skal Hussfreds / Gaardfreds / oc Kirckefreds brøde/ saa forfølligis / At paa det første Ting skal liussis/ oc kæris. Paa det andet skal Her-

ritz-

ritzfogeden selff neffne xij. de bæste twilde Herritzmend/som da til Tinge ere/saa viit som det skee kand effter leiligheden / oc siden til det tredie Ting der om skillie. Dog skal ey tilneffnis ens obenbare twenner. End skiellies de da at/ da stande det de fleste giorde/ vden de bliffue rætteligen feld/ Den samme Loug er oc om de suerie alle it. End kærer hand icke inden sex Vger effter det andet hans Lougmaal er gangit/ Da døllie den for Sagen er/ met xij. Mend gilde oc geffue/ End vidis nogen mand slig gierning/ oc døllie hand/ da verige sig met Herritzneffnd som forscreffuit staar/ oc den Sagen forfølliger skal dog icke delis for løyner. End falder hand at Lougen/ oc drabit er/ da haffue hand dags rom oc natte frest at rømme/ Men vorder hand siden greben/ da gange det aa hans halss. End er hand falden for flere Lougmaal/ oc er drabit/ da bøde som forscreffuit staar. End vorder nogen mand draben / der saadan gierning vil giøre/ oc det nøgactig oc skiellige beuisis kand/ da haffue hand hiemme geld/ oc ligge paa sine egne Wercke/ oc bøde derfor huercken til Kongesagen/eller til nogre andre.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

25. Voldførsels bøder.

ITem/ skal ingen bøde for Voldførsel effter Marckeskiel tal/men det regnis for it vold/ naar nogen voldføris / oc icke for mere eller flere vold / som det haffuer værit aff gammel tid.

26. Den som feld bliffuer til xl. marck Sag/haffue sex vger at rømme/eller at bøde.

VOrder nogen Mand feld til xl. marck Sag/ der ey haffuer fuldt ved at hette/ eller anden Sag som hannem bør at bøde for/saa som hand bærier nogen mand/ Saarer eller røffuer / da skal hand haffue sex Vgers dag/ effter at hand er Lougfeld paa Tinge/ enten at bøde eller at sette borgen/ giør hand huercken inden sex vgers dag/ da farer hand som andre Fredløse mend.

27. Om Sandemend at de icke mue suerie om eyendom.

ITem/ skal Sandemend / Neffninge eller Eyermend icke heller suerie om eyen-

eyendom effter denne dag/ Men huo som vil dele om eyendom/ hand det forfølllige som eyendom bør at delis/ til Herritzting/ Landsting/ oc for Rigens Cantzler/ oc vinde først grunden oc eyendommen/ før end hand bruger Sandemend/ Eyermend eller Neffning/ vndertagit Herritzskiel oc Marckeskiel/ da beholder huer effter Lougen/ stuff oc seerkiøb offuer marckeskiel/ Oc hues egendel/ eller fællit/ hannem er tilfalden tilff arff/ Dog Sandemend haffue suorit. Oc naar nogen Mand klager paa Marckeskiel/ der som ey er minde til/eller findis Sandemends Breff/at tilforn er giort oc suorit Marckeskiel/ som Lougen vduiser/ oc ey heller findis Sten eller Stabel/ da skal den som paa klager/ giffue alle Laadseyerne/ oc Jordeyerne varssel til deris Husse viij. dage tilforn/ før end hand kalder paa Sandemend/ om hand er i det Herrit. Eller oc xiiij. dage/om hand er vden Herrit/oc inden Lands/ Men er hand vden Lands/ da giffue hannem sex vgers varssel tilforn. End haffuer hand ingen steds Brofiel her vdi Riget/ da giffue hans Bonde varssel der paa Boeligit boer/ der som trætten er/ effter som forsceffuit staar.

Skal

Skal oc ingen effter denne dag / findis til Loug oc Laugheffd / uden hans genpart fanger louglig varssel/ som forscreffuit staar/ eller er selff til vedermaals Ting.

Skulle oc icke Sandemend / Neffninge/ eller Oldinge suerie/ imod Loug oc laugheffd/ emeden de ere ved fuld mact/ oc wfeld. Oc der som Sandemend / Neffning/ Eyermend / eller Oldinge / suerie nogen Mand til skade met wrætte/ Da skal Landsdommeren haffue mact/ om det aff hannem begæris/ at opstæffne bæste Bymend / om dem mue felde om de haffue giort wræt.

Oc skal Sandemend/Raffnsneffnings/ oc Oldingers fald/ være til bonden dem felder iij. marck penninge aff huer dem/ oc siden deris boeslaad imod deris Herskaff.

Sameledis skal holdis om Loug oc Laugheffder/ Dog at de Louge oc Laugheffder som Riddermendsmend haffue giort/ de steffnis ind for Kongen oc Rigens Raad/oc ey anderstieds/Thi ingen enten Lands Dommere eller nogen anden/ maa dømme paa nogne de Sager som gælder nogen aff Adelen paa deris liff eller ære/ uden Kongen selff/ met menige Danmarckis Riges Raad.

28. Huor-

28. Huorledis Marck oc Eyendome skal rebis.

SKal ingen forbiudis / Skouff / Marck / eller eyendom / effter Lougen at kalde til Rebs / endog Kronen eller Kircken haffuer der laad oc deel vdi. Dog om Marckerebninge skal saa holdis som her efterfølger. Først naar nogen Laadseyere vdi nogen By finder sig at haffue brøst / enten vdi Marck / Skouff / eller eyendom / Da skal hand sig bekære til Tinge / som Lougen vduiser / Oc før end der melis Reb paa nogen eyendom / Da skal Fogeden først neffne viij. wuildige Lougfaste Herritzmend / Som skulle paa en beneffnd tid oc dag der effter komme paa samme eyendom som Rebis skal / oc til forne giffue hans genpart varssel til deris Huss / oc disligeste all Mend som ere vdi den By boendis / som samme eyendom tilligger / At de ere der hoss / Oc skal der granskis oc forfaris om den der klager / haffuer slig brøst / at der bør at gange Reb eller ey / oc det skulle de vinde paa næste Tingdag. Findis der da slig brøst at Reb skal gaa / Da skal Fogeden

 oc de

oc de viij. Herritzmend som bliffue vdneffnd/ til siuns Mend/ Først offuer alt giøre deris fliid at fordrage oc tilfrids stille den som brøst haffuer/ met Laadning eller vdleg/aff den som mere haffuer/ paa det at alle eyere icke skulle fange skade aff Reb/ oc huor icke anderledis kand forligis/ end Reb skal mælis/ Da huor fiering findis paa Marcke/ skal Rebis effter fiæring/ oc huor boel er/ skal Rebis effter boel/ huor Otting er skal Rebis effter Otting/ Saa skal oc være om tolting/ fiæring eller quarter/ Oc huor saa findis at gribe jord er/ som tilforne icke haffuer værit lagt/ Enten vdi boel/ Fiæring/ Otting/ eller Marcksølffs jord/ den Rebis effter gammel Landgield oc skyld.

Oc naar nogen Reb mælis paa Marcke/ da skal Rebsmend være plictig vnder deris faldsmaal/ at komme paa Marcken den dag Fogeden haffuer dem forlagt/ saa tiidlig som Soel gaar op/ oc da begynde deris Rebning/ oc skulle saa Rebe til Soel gaar neder/ oc forføllige saa deris Rebning vden forhalling eller affladelse/ dag fra dag/ til de haffue Rebt Marcken altsammen/ paa det ingen Bonde

skal

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

skal besuergis/met slig wnyttig/ forderffuelig Kaast oc tæring/ som her til skeet er.

Oc skal Eyermends fald/ oc Rebsmends fald være xv. marck penninge til Bonde sagen/ och saa megit til Konge sagen.

29. Ingen maa bruge fællitz eyendom mere end hans fællig taal.

HVor fællig findis/ da skal huercken Kongen/ Adelen/ Bonde/ eller nogre andre/ bruge fællig vdi Skouff Marck/ Fægang eller Fiskeuand/ met Fiskeri/ Olden suin/ Skouffhug/ eller anden brugelse/ ydermere end huer sin laad oc deel kand taale. Dog saa at paa de fælligs Skoffue vdi Falster oc Langeland liggendis/ som Kronen haffuer laad oc deel vdi/ skal ingen sla stort Vild vden Kongen/ eller andre paa hans vegne/ vden det skeer met Kongens tilladelse.

Huilcken som vil haffue fælligs Skouffue deelt oc partet/ hand skal da mue kreffue dem til Rebs effter Lougen/ oc Rebis saa som forscreffuit staar.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

30. Ingen maa hugge vdi wskiffte Skouffue.

HVIndis Skouffue som flere end en laadseyer er til / oc ere de wskiffte/da skal slig Skouffue effter denne dag/ være vdi fred/ oc intet huggis der vdi/ enten aff Laadseyerne / eller andre / før end samme Skoffue bliffue saa skifft oc Rebt/ at huer ved huor sin laad kand falde. Vil siden nogen eyer hugge/ da hugge paa sin egen part/ fordrister sig nogen her imod at hugge/ eller hugge lade vdi wskiffte Skouffue/enten laadseyer eller andre / Da maa huer laadseyer som haffuer laad oc deel i samme Skouffue dele der for / lige som det vaare huggit vdi hans ennemercke.

31. At Adelen nyder friit Fiskeri/ oc Aale gaarde for deris egen grund.

ITem / maa oc skulle Danmarckis Riges Raad oc Adel/nyde oc beholde deris frii Fiskeri / for deris egen Grund/ disligest Fiskegaard/ Fiske boder/ oc anden

anden Fiskeri/ som de aff Arilds tid/ oc besynderligen vdi Kong Hansis tid haffue hafft.

Item/ skal huer maa nyde Aale gaarde for deris egen Grund/ vndertagit i de Fiorde/ som Kronen oc den menige Mand haffue skade aff.

32. Huorledis Adelen maa bruge deris handel met Sildefiskid/ oc staalde Oxene.

VIl oc nogen aff Adelen besøge Sildefiskid / oc der bruge sin næring/ da skal det oc være Adelen vforholdit/ Efftherdi det tiladis Fremmede oc Vdlendiske/ oc mue bruge deris fordeel der at salte. Skal det oc være Adelen vforbudet oc friit fore/ at Kiøbe/ oc selge saa mange Oxene at staalde/ som huer kand staalde/ paa sit egit Foder/ eller hand kand lade fodre hoss sine egne Tienere/ som ere plictige at holde Foernød/ dog der met Kongens oc Kronens told vforkrenckit.

33. Om Landkøb.

ITem/ skulle icke heller Prelater/ Prouister / Prester/ Embitzmend/ Lensmend/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Husffogeder / Ridefogeder / Scriffuere / eller Bønder paa Landet / Pebbersuenne / eller oc Bissekremmere / bruge nogen Kiøbmandskaff / paa Bøgden oc vdi Landsbyerne til forprang / Dog skal ingen som boer paa Landet / oc pløyer oc saaer / være forbuden / at kiøbe sit sæde Korn / eller hues andet hand behoff haffuer / til sit Husis ophold.

34. Ingen Bonde skal trengis til aff sin Hosbonde at selge sine Vaare.

Skal her effter huer Bonde være friit oc obet fore / at mue vbehindrit selge sine Vare / det være Korn / Smør / Honnig / Oxene / Heste / Fisk / oc alle andre Vare / hues hand haffuer / oc icke forbiudis aff Kongen / Embitzmend / Raad / Adel / om de end arffueligen vnder dem besiddendis er / oc skal der offuer ingen Prelater / Riddere / Riddermendsmend / tuinge eller trenge nogen Bonde / eller kaste hannem derfor nogen vhylde paa / eller derfor beskatte hannem.

Men vil nogen Riddermandsmand / kiøbe noget aff sin Bonde / Da skal hand

haffue

haffue det vdi hans minde/ oc met hans vilie/ ligeruis som hand kiøbte det aff en fremmet.

Item/ skal oc være forbuden offuer det gantske Rige/ alle Prelater/ Adelen/ Fogeder/ Bønder paa Landet/ oc alle Bissekremmere/ At bruge nogen Kiøbmandskaff paa Bøgden/ oc vdi Landsbyerne/ met Alne/ Maade/ eller Vegt/ Men huilcken paa Landet/ nogit saadant behoff haffuer/ Da skulle de det kiøbe vdi Kiøbstederne/ aff vore oc Kronens Borgere.

Oc skal huer Riddermandsmand være friit oc vforbudit/ at giøre sig sit egit Gods saa nyttig som hand kand/ oc selge det huem hand vil/ Dog skal ingen Riddermandsmand mue paa Landsbyerne/ selge enten Staal/ Salt/ Humble/ Klæde/ eller nogen Kram Vare.

35. Om dregt oc Klædebon.

ITem/ skal ingen effter denne dag her vdi Riget bære Gyldenstycke/ Bliant/ Sølffstycke/ eller noget andet Silcke stycke som er islagit met Guld oc Sølff/ icke heller Perler/ vden paa Hoffuedit eller Halsklæde/

klæde/ icke heller Guldborder/ Sølffborder/ Guldsnorer/ eller Sølffsnorer / til besætting paa Klæder i nogre maade/ effter den menige Adels begære/ vden Kongen/ Dronningen eller deris Børn allene/ huem der findis imod at giøre/ da haffue forbrut det hand drager/ til neste Hospital / Oc naar Hospitals Mester/ det esker aff hannem selff/ eller aff deris verige / om det er Quindfolck / eller oc dem icke deris egen verige er / Hosbonden / Faderen/ eller andre veriger/ da lide hand der maning faare som for anden gæld / Dog her vndertagit/ der som Dronningen vil giffue hendis Naadis Jomfruer nogen Hoffklædning/ besæt met Sølffstycke / eller Guldstycke / da maa de drage det den stund de ere vdi Gaarden oc icke lenger.

Skal oc ingen wfrij Mand/ enten Borgere/ Bonde/ eller Wfriimands Hustru eller deris Børn/ eller noget wfriit folck bære Fløiel/ Dammask/ eller Silcke stycke effter denne dag/ vnder samme brøde.

Dog skal det være tillat / en erlig Møe/ som icke er aff Adelen/ at bære it sticket Bindicke paa Hoffuedit / dog icke slagne Lad/ eller andet nyt Smycke. Vil oc den som Hospitals for-

forstander er / see igennem Fingre met dem / da
mue andre huem der vil dele dem der faare / oc
vinde dem sligt Silcke stycke aff.

36. Om frij Quinde tager wfrij Mand.

Item / skal ingen frij Quinde / eller frij Møe / effter denne dag / tage nogen wfrij Mand / Hues nogen fordrister sig til her imod at giøre / Oc det icke skeer met hendis Venners raad / Da skal hun strax haffue forbrut alt hendis Jordegods / til neste arffuinge / saa de mue det strax anamme. End skeer det met neste Venners Raad / Da skal hun haffue mact / at selge det inden Aar oc Dag / til friit Folck / End skeer det ey / da være hendis Gods falden til neste Frender / saa de mue det strax anamme / Fæderne gods til Fæderne Frender / Oc møderne gods til møderne Frender / Oc de beholde det til dem oc deris arffuinge.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

37. Om nogen Wfrijmand døer som haffuer friit Gods.

Item / døer nogen Wfrijmand / som wfrij vaar fødder / oc haffuer dog fangit Frijhed / oc lader effter sig frelst Gods / oc haffuer ingen frelse arffuinge / Da skal det Gods icke falde til Kronen / eller falde vdi nogen wfrijhed / Men skal dog komme til hans rette arffuinge igen / Dog de ere wfrij / Oc det skulle de dog icke beholde / Men selge det Adelen igien / inden Aar oc Dag for fuldt verd / Dog om det er wfriit Gods det hand haffde før end hand bleff frij / Det falder til rette arffuinge.

38. At ingen Wfrijmand maa kiøbe frijt Jordegods.

Item / skal ingen Borgere / Bonde / eller andre wfrij Folck / her vdi Riget / mue Kiøbe eller pandte / noget frijt Jordegods effter denne dag.

39. Om

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

39. Om Sædegaarde iblant Adelen.

ITem/ skal Sædegaarde iblant Adelen/ som til arffue er falden/ effter denne dag bliffue ved Suerdsiden/ oc hos Brøderne met vgedags mend oc det neste omliggendis Gods/ saa viit som Godzit oc arffuen som falden er kand taale/ Oc Brøderne skulle giøre Søsterne oc Suogrene fylliste/ met andet Jordegods/ oc Penninge for bygningen effter Samfrendernis tycke/ Och saa skal holdis altid vdi ald arffue/ som falder iblant Adelen/ naar de ere alle lige nær.

End hender det saa at arffuen falder effter Fader oc Moder/ oc ingen Broder til er/ Da skifftis arffue imellem Søsterne effter Lougen/ huor Broder icke til er/ Sammeledis vdi ald anden arffue/ huor arff falder til Quindfolck ene oc icke Mand lige nær er vdi arff/ Da skifftis arff som før er rørd/ dog skifftis Broder ij. parter til/ oc Søster fylliste vdi Jordegods/ oc Penninge for bygningen/ for hendis tredie part som før er rørd.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

40. En arffuinge oc icke flere skal besidde it Bondegods.

SKal der om saa holdis/ at huilcken selffeyer Bonde som besidder nogen Bondegaard / den skal bruge alle Gaardsens eye/ baade vdi Skouff oc Marck/ oc ingen aff de andre metarffuinge skal bruge noget aff Gaardsens tilliggelse/ men skulle anamme fylliste aff den som Gaarden besidder / hues den kand ydermere taale / offuer Kongelige tynge/ effter Lensmandens oc samfrenders tycke.

Fordrister sig nogen aff metarffuingene her imod/ at bruge nogen aff Gaardsens eyendom/ da forfølligis der for met Ran eller andre dele. Skeer det och saa at den der Gaarden besidder / forhugger/ eller forhugge lader samme Gaards Skouffue/ til wplict/ eller oc forkommer nogen aff eyendommen/ som der til liggendis er/ oc icke holder Gaarden ved mact/ da skal Lensmanden haffue mact met samfrender / at sætte der en anden paa igen / aff metarffuingene/ som vil oc kand frede Skouffuen/ oc kand holde Gaarden oc eyendommen

ved

ved mact/ oc rede der fuldt aff til Kronen/ oc hans metarffuinge fylliste/ som hannem bør at giøre/ som forscreffuit staar.

41. Jord som er giffuen fra Bondegods/ oc til Kircken/ skal ingen komme for leye.

Item/ de Jorde som er giffuen fra Bondegaarde oc til Kircken/ skulle de Bønder fra hues Gaarde/ samme Jorde giffuene ere/ nyde oc beholde for den skyld oc Landgield der pleyer aff at gange/ aff gammel tid/ dog skulle de være plictige/ Arffuinge effter anden/ at feste samme Jord aff Kongens Lensmand paa Kirckens vegne/ for en skillig feste/ naar den døer som samme Jord fest haffuer for en kendelse skyld/ Oc huem der vdoffuer haffuer tagit nogen Jord eller eyendom fra Kircken/ imod Dom oc Rættergang/ da skulle Lensmendene vinde samme Jorde til Kircken igien met Dom oc Rættergang/ oc dem som nogit saa tagit haffuer/ bøde derfor effter Lougen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

42. Huorfor Bonden maa vduisis aff sin Gaard.

ITem / skal der ingen Mand vduisis aff sin Gaard / som haffuer fest Gaard aff sit Herskaff / Den stund hand holder samme Gaard hand haffuer fest / ved heffd oc bygning / oc den forbedrer / oc giffuer sin skyld vdi lauge tide / som er Smør skyld til Sancti Hansis dag midsommer / Kornskyld ad Sancti Mortens dag / oc andre smaa bede / gæsteri oc Oldengæld / oc anden rættighed / huer til sin tilbørlig tid / oc er sin Hosbonde oc hans Foged vdi hans frauærelse hørig oc lydig / oc ey laaner / leyer / eller fester fra sin Gaard / Ager / Eng / eller nogen Gaardsens tilliggelse / eller tilsteder nogen anden mand at bruge samme Gaardsens tilliggelse / oc ey forhugger nogne de Skouffue der tilligger vdi nogre maade / vden hans Herskaffs eller visse Buds minde.

43. Encker skulle beholde deris Gaarde vden feste til fardag.

ENdog Encker ere plictige at feste den Gaard eller bolig de vdi boe / effter deris Hos-

Hosbondis død/ saa fremt som de ville besidde Gaarden/ Dog skulle de mue sidde til neste oc rætte efterkommendis fardag vden feste/ dog met slig vilkor / at de holder samme Gaard ved heffd oc bygning/ oc den forbedre/ oc giffue sin skyld vdi lauge tide/ som er Smørskyld ad Sancti Hans dag midsommer/ Kornskyld ad Sancti Mortens dag/ oc andre smaa bede/ Gæsteri/ Oldengæld/ oc anden rættighed/ huer til sin tilbørlig tid/ oc er sin Hos bonde oc hans Foged vdi hans frauærelse hørig oc lydig/ oc ey laaner/ leyer eller fester fra sin Gaard/ Ager/ Eng/ eller nogen Gaardsens tilliggelse/ Eller tilsteder nogen anden mand/ at bruge samme Gaards tilliggelse/ oc ey forhugger nogne de Skouffue der tilligger i nogre maade/ vden sit Herskaffs eller visse Buds minde.

44. Om Bonden vil feide naar hand vduisis.

Item/ naar nogen god mand vduiser nogen aff sit Gods/ for hans rætte forsømmelse skyld/ Da skal den Bonde som saa vduist vorder/ sætte borgen den Jordrotten er/ at hand ey skal feide/ den som boe-

boeligen effter hannem fangendis vorder/ saa vel som for hues hand aff rætte plictig er/ vil hand ey sætte borgen for feide/ da maa hans Jordrot/ hindre oc fange hannem/ saa lenge hand sætter borgen for feide/ oc ey der met at giøre huercken vold eller heruerck.

45. Om Bonden som icke vil sætte borgen for tilbørlig Sag.

OM nogen Mands Tienere bliffuer sigtet for nogen Sag/ der Liff/ Lem/ eller ære/ er anrørendis/ eller nogen truer anden Mand met feide/ brand/ eller vdi nogre andre maade/ oc vil icke sætte borgen/ naar Herskabet der paa esker/ da maa den paa tagis oc sættis/ til hand sætter borgen.

46. Om vedteckt vdi Byer.

HVad vide som Almuen legger paa vdi nogen By eller Torp om hegnet oc gærde/ seer Hiord oc anden Byens nytte oc tarffue/ det maa ey en grande eller to kuldkaste/ Men skulle alle holde vide oc vedtegt/ huo som siden bryder/ oc ey vil holde som

andre

andre grande vedtager / da mue de hannem pandte for hans Wlydelse/ oc ey bryde fordi enten vold / heruerck / eller andet.

47. Ingen skal Wskielligen mue Gæste sine Tienere.

SKulle Kongens Fogeder / Embitzmend / Adelen / oc alle andre / Geistlige eller Verdslige / skielligen / oc redeligen gæste / eller gæste lade deris Tienere / eller dem som de vdi befalling haffue / oc ey begærendis fremmet drick eller andet sligt / men lade sig nøye met hues Bonden til redelighed kand affsted komme. Disligest at de ey besuerge dem met ydermere foring / end som de pleye / oc plictig ere aff gammel tid.

48. Ingen skal tage andre Mends Tienere i forsuar.

ITem / Ingen skal haffue eller holde staaendis Suenne / Pebersuenne / eller Bissekremmere paa anden Mands Gods / eller tage andre Mends Tienere i forsuar.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

49. Huorledis Frijmand maa selge sit Gods.

ITem / skal huer Adels Mand mue sit Gods bode selge oc skøde/ met sit Breff oc Segel / oc gode Mends vidnisbyrd/ Endog at det icke bliffuer lougbuden/ Dog at det selgis til frijt Folck oc ingen anden.

50. Om tiuffue Vindters hefft.

ITem/ hues Gods oc Eyendom nogen Mand haffuer hafft i haand oc hefft/ vdi xx. Vintre/ wlast oc wkærdt/ det beholder hand angerløst/ oc waffuunden/ vden saa kand findis oc beuisis / at det er enten pandt eller Forlening.

51. Huorledis Tiendis skal.

ITem/ skulle Bønderne oc menige almue/ til gode rede tiende/ huer tiende Kerffue/ aff allehaande Korn/ oc det skal ydis i kerffuen/ Disligest for huer tiende Hoffuit aff Queg tiende/ skulle de giffue effter gammel seduaane/ dog vdi Halland/ Bleginde/ oc Lister/

Lister / oc anderstеds huor de icke haffue saa rundeligen Kornsæed / der skulle de giffue Smør tiende / Brød / Fisk / eller oc andet / som de aff gammel tid giort haffue.

Endog at Adelen ere frij for Tiende aff deris Sædegaarde / paa det at de skulle holde deris Tienere til at Tiende Retfærdeligen / da giøre dog deris Sogne Prester fylliste for deris twmage oc tieniste / som de ville antsuare for Gud / Efftердi at den der tiener er sin løn verd / Oc Sogne Presten er icke mere plictig at tiene Adelen til forgeffuis / end anden aff deris Sognefolck.

End klager Presten eller Kircke verige paa nogen Mand / at hand ey haffuer Retfærdeligen tiendet / Da skal Lensmanden eller Hosbunden være plictig / at lade kaste hans Korn / oc findis hans brøst da vdi nogen maade / da haffue forbrut sin Gaard til sit Herskaff.

End vil Hosbunden ey hielpe Presten eller Kircke verige til Rætte / da klager det for Kongens Lensmand / oc hand skal da hielpe hannem saa meget som Ræt er.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

52. At Hustruen nyder halfft effter Bondens død.

Item/ skal Hustruen nyde halff Kiøbe jord/ Boe oc Boeskaff/ oc halff vdi alle løsse ør effter hendis Hosbunde / huad heller hun haffuer Barn ved hannem eller icke.

53. Alt vitterligt gæld skal betalis aff fællitz boe.

Om Hion kommer sammen i boe/ oc døer enten dere/ da skal alt vitterligt glæd / hiemgæld oc Børne penninge / saa som der inde er / først betalis aff fællitz boe/ saa viit som boe penninge oc rørendis Gods til recker/ oc hues det icke kand til recke/ da betale huer som hand tog vdi arffue/ om hand tager ved arff.

54. Huorledis gæld skal kreffuis.

Item/bliffuer nogen for gæld Sag fordelt til Herritzting eller Bircketing / oc ey vil betale sin gæld/ da skal Herritz-

ritzfogeden vdi huilckit Herrit det er/met ij. eller iiij. Mend aff samme Herrit/indride vdi samme Mands Gaard oc Huss/ eller andensteds huor hans gods findis der vdi Herrittet/ oc der vduurde den fylliste for sin gæld/som dæler paa hannem/ aff de bæste Vare vdi Boet ere/oc ey haffue forbrut nogit der met/huercken Heruerck/ Hussfred/ eller Gaardfred.

Findis oc den som fordelt er/at haffue forført sit Gods vdi it andit Herrit/ eller Købsted/saa hand ey haffuer at gælde vdi det Herrit eller Birck/ der hand er fordelt vdi/ da skal Fogeden der samme steds/vdi lige maade være forplictig/ at hielpe den til sin Ræt/ lige som det sammesteds forfuldt vaare/om hand besøgis met den Dom som vdgiffuen er/til hans verne Ting/ oc der som Bonden griber da til verige/ da skal hand derfor forfølgis met slig dele/som forscreffuit staar/oc fanger Bonden skade der vdoffuer / da beholde hand det for hiemme gæld.

55. Huad Embitzmend paa Landsbyerne maa boe.

ITem / skulle alle Embitzmend / som ere paa Landsbyerne/drage ind vdi Købste-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

derne/oc der bygge oc boe/dog vnder tagit groffue Smeder / Tømmermend / Muremestere/ Skindere/ Skreddere som sy Vadmel/ oc skal ingen Skomagere boe paa Landsbyerne/ som giøre Sko oc selge til forprang.

56. At Borgemestere oc Raad i Kiøbstederne skulle holde god Politi/ oc gode Embitzmend i Kiøbstederne.

OC skulle Borgemestere oc Raadmend vdi huer Kiøbsted/ være forplictige at holde god skick oc Politi vdi Kiøbstederne/ saa at der findis gode Embitzmend / oc huer der kand/ bekomme for it skielligt verd/ Humble / Salt / Staal / Klæde/ Støffle/ Sko / oc andet hues Landsens indbyggere behoff haffue/ som bør at findis fal vdi Kiøbstederne.

57. Jngen maa tvføre Skiffbrodne Folck.

HVo som tager eller røffuer nogen Skiffbroden Mand/hand forfølgis at bøde der for som for siig roff.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

58. Om Broer at giøre oc alfare veye.

ITem/ skulle alle Kongens Fogeder oc Embitzmend/ oc huer besynderligen/ oc andre som haffue Broer i forlening/ oc haffue aarligen Broe korn ind at komme/ vdi sin forlening være plictige at lade ferdige giøre alle de Broer/ som ligge vdi deris Leen/ met gode stercke stolper oc bulfielle/ vel tilslagne oc tilnaglet/ oc met gode stercke oc ferdige recker/ paa baade sider. Findis der ocsaa om Vindteren saa megit Vand paa enderne ved Broen/ at mand kand icke vel der offuer komme vden fare/ da skulle de lade forlenge Bulbroen/ saa meget mere/ eller oc opfylde det met Sten oc Grud/ ved baade enderne/ at mand kand vel der offuer komme vden skade.

Findis der oc nogen forsømmelse / da stande Kongen til rette derfor/ om paa klagis/ oc bøde hues skade som nogre veyfarindis der offuer fangendis vorder.

Skulle oc Kongens Fogeder oc Embitzmend/ sammeledis haffue flitig tilsiun/ at de

Broer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Broer som nogne Sogne pleyer aff lang tid ferdige at holde/ bliffuer oc i lige maade ferdige giort oc ved mact holdit/ oc disligest at huer By holder gode Broer oc veye/ vdi de Byer de selff i boe/ vnder den peen oc straff/ at huer icke vil staa sit Herskaff til rette der for/ oc bøde skaden igen/ hues nogen reysindis eller veyfarendis Mand der aff fangendis vorder.

Item/ huor nogne onde oc dybe pudzsse eller anden slig farlighed findis vdi alfare vey/ da skulle Kongens Lensmend huer vdi sit Leen/ lade tilsige menige Herritzmend/ oc møde paa en forsagt tid oc dag met Heste oc Vogne/ tilføre Steen oc Grus oc hues andet behoff giøris/ at forfylde oc ferdige giøre slig onde oc dybe veye met/ oc kand til dets behoff partere oc fordele Herritzmendene/ saa mange Sogne eller Byer til huer stycke veye effter leiligheden/ oc dog icke for nogen vild skyld/ den ene mer end den anden forskone eller besuerge. Fortrycker oc nogen sig oc ey fremkommer til bestemdt tid/ da delis den der for/ oc bøde iij. Marck penninge til sit Herskaff/ oc en Tønne øl til Sognemendene vdi den Sogn hand i boer/ oc skal Lensmanden lade besee tuende tider om Aarit slige Broer/ oc

alfare

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

alfare veye/ at de ferdige oc ved mact holdis/ saa fremt at hand icke vil staa til rætte der for som forscreffuit staar.

59. Om Humble Kuler at legge oc Pile stager at sætte.

SKal huer Bonde her efter/ huert Aar imeden hand haffuer rom til/ være plictig til/ der som leiligheden er/ vdidet mindste at legge fem Humble Kuler/ iij. imper Abild/ Perer eller andre gode Træ/ oc der til met plante x. Piler/ eller oc haffue forbrut j. Marck for huert hand forsømmer aff dem/ til sit Herskaff.

60. Om Hoer Sag oc Jomfrue krenckere.

HVilcken Ectemand som haffuer sin ecte Hustru leffuendis/ eller huilcken ecte Hustru som haffuer sin ecte Mand leffuendis/ oc bliffuer befunden i obenbare Hoer/ saa det er beuisligt/ da skulle de første gang/ hues brøst saa findis/ straffis paa deris Gods oc Penninge/effter deris yderste for-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

nue/findis de anden gang/da skulle de vdi lige maade straffis paa deris Gods/oc siden strax foruisis aff Landet/komme de tredie gang/saa det er beuisligt/ Da skal den Ectemand/ hues brøst saa findis/miste sit Hoffuid/ Oc disligest den ecte Quinde/hues brøst saa findis skal drucknis: Oc naar Hoer sag beuisis nogen offuer for Capittel/eller nogen anden tilbørlig Dommere/ Da skal Dommeren være plictig at giffue det sin Lensmand eller Herskaff/eller andre som det bør at straffe/tilkiende.

Huilcken som oc sagis oc kand skielligen beuisis offuer at være Jomfrue krenckere/ Da skal den der for bøde ix. Marck til Quindens rætte verige/ oc viij. skilling grot til sit Herskaff.

61. Om Bundgarn.

Item/skal saa holdis/ Først skal ingen Bundgarn eller Ruser sættis fra Hagedybit/som ligger ved Øekloster/ oc til Hals vede/ saa viit som Kongen det selff haffuer vduist. Item / skal ey heller sættis Bundgarn/eller Ruser paa Korsholm/ eller vdi Haadybit/ nermere end det skielsmaal som

staar

staar imellem Dockedal oc Egensse vduiser / Men anderstæds vdi Limfiorden maa de bruge Ruser oc Bundgarn / dog icke sættis saa nær dybit / at segellatzen der met forhindris / oc skal giøris it Skielde oc Nedboer at hengis paa alle Raadhuser vdi Kiøbstederne hoss Limfiorden / huor effter huer skal vide at binde deris Bundgarn / Ruser / Nedgarn / Voekalffue / oc andre garn / oc skal ingen garn / som haffue mindre maske end som samme Skielde vduiser / brugis vdi Limfiorden eller nogen andensteds offuer alt Danmarck.

Findis nogen at bruge Bundgarn eller Sildeuoder / mindre bundne / end som sagt er / Eller fordrister sig til at giøre imod nogen aff disse forneffnde artickle / ihuem hand er / da skal hand haffue forbrut alt hans Fiskeredskaff / oc Skiff / oc der til met xl. Marck penninge / halffdelen til dem / huad heller de ere Indlendiske eller Vdlendiske / som paa kærer / oc anden halffdelen til sit Herskaff. Findis oc nogen aff Kongens Lensmend eller Fogeder / at see igennem fingre met nogre / oc det bliffuer klagit for dem / oc siden icke ville straffe der offuer som forscreffuit staar / da skulle de staa Kongen til rætte der for / oc være plictige at op-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Rætte hues skade der offuer kommendis vorder/ imod dem/ huem met rætte tiltaler.

62. Om Trøglere.

OG efterdi at der findis saa mange Staadere oc Trøglere/ at løbe her omkring vdi Riget/ oc bede Guds almøsse/ oc somme aff dem ere Karske oc Føre/ oc ere dog kommen vdi den vaane/ at de icke arbede ville/ oc fortiene deris Brød/ da ville Wi at vdi huer Kiøbsted/ skulle Borgemester oc Raad/ haffue god act oc paasiun paa samme Staadere oc Trøglere/ være sig Mands eller Quindis persone/ oc huilcke som for Siugdom eller Alderdom ere vduelige til at arbede/ eller ere forarmet/ oc haffuer hiemme eller ere fødde der vdi Byen/ dem skal giffuis Tegen/ oc tilstedis at bede oc samble Guds almøsse der vdi Byen/ oc de som ere Karske oc Føre/ oc kunde taale at arbede/ dem skal icke tilstedis at bede Almøsse/ men skulle foruisis til arbede/ eller foruisis aff Byen/ om de icke arbede ville: Oc om de siden bliffue befunden at Trøgle eller Bede/ da skulle de foruisis aff Byen met en tilbørlig straff: Oc skal huer mand være friit

faare/

faare/dem at anamme/oc fange dem/oc holde dem til at arbede oc trælle/ Oc skulle Lensmendene mue tage dem paa Kongens/Adelen paa deris egit/oc Kiøbstedmend dem som komme i Kiøbstederne/ oc bruge dem til trældom oc arbede. Dog huor vnge Personer ere som gange til Schole oc lære/ oc icke haffue anden opholdning/ dem skal tilstedis at mue gange om oc bede deris Liffs føde.

Dissligest skal oc tilstedis de Fattige oc vedtørendis paa Landsbyerne/at mue bede oc tigge deris Brød/huer vdi den Sogen som hand er fød/eller haffue boed vdi/oc skal icke tilstedis at gange andersteds end vdi samme Sogen/ Men der som Sognen er saa ringe/oc de Fattige ere saa mange/ at de icke kunde føde dem/ da skulle Sogneprester oc Kircke veriger giffue samme Fattige oc siuge Menniske deris Breff/ saa de mue gange om vdi Herrittet/ oc bede Guds almøsse/ oc icke andersteds/ Oc skulle samme siuge Menniske besictigis aff Herritzfogeden/Sognepresten/ oc Kircke veriger vdi huer Sogen/oc giffuis dem Tegen/Oc huilcken som der offuer findis at trøgle/ den skal foruisis aff Herritterne/ oc kommer hand

 der

der siden igen at trøgle/ da skal hand straffis som forscreffuit staar.

Findis det oc at Presten seer igiennem fingre / oc steder sligt Folck at gange om at Trøgle/ oc icke klager det for Herskaffuit/ eller oc hand giffuer nogen Breff eller Tegen/ at mue gange om vdi Herrittet/ at tigge Guds almøsse/ som icke bør at bede Guds almøsse/ Da skal hand haffue forbrut x. marck penninge/ halffdelen til Kircken/ oc halffdelen til neste Hospital/ Oc samme penninge skal Kircke veriger indkreffue oc der giøre Regenskaff faare/ oc der som Kircke veriger findis der vdi forsømmelige / oc icke indkreffuer samme penninge/ da lide de oc samme straff.

Oc skulle Kircke veriger met Sognemendenis hielp bygge vdi huer Sogen it fattige folckis Huss/ til de fattige der i Sognen/ som icke kunde anderstedz faa Huss. Oc skal sætte en Block hoss Hussit/ at gaat Folck kand legge deris almøsse vdi/ som vil giffue de Fattige nogit for Guds skyld/ oc skal Presten oc Kircke veriger haffue Nøgelen der til / Oc Presten skal formane Folckit huer Søndag vdi Kircken/ at de betencke de Fattige met deris almøsse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

63. At ingen skal oprycke eller op-hugge nogen Klittetag.

ITem / huem som findis at op=sla / oprycke eller vdi nogre maade ødelegge Marehalm / Huideriis / Sener / Klittetag / Hielme / Slij eller de Torn som groer paa Strandebacken eller i Klitten imod Vesterhaff / Da skal den som det giør eller hiembler det andre at giøre / straffis som en Tiuff vden all naade / oc der til at være plictig at oprætte ald den skade som der aff kommer / Findis oc samme Huideriis / Sener / Klitte=tag / Hielme / Slij eller Torn som er groet paa forneffnde Aasteder hoss nogne / Da skal den / samme Vare findis hoss / være plictig at staa der til rætte faare / som for andre stolne kaaste / oc skal huer mand ihuem der vil / mue tiltale den slig gierning giør / hiembler eller findis hoss / som en ret Saguoldere / oc den som samme dele følliger / skal maa tage alt det faldsmaal / som der aff kand falde / lige som det vaar hans egen Tienere / slig gierning giort haffde / oc skal icke ansees hues Tienere det er. Bliffuer oc nogen befunden met slig

Sag/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Sag / oc det kand hannem offuer beuisis / da skal hand icke maa staa i Loug eller Vidnisbyrd der effter / vden den fanger opreysning aff Kongen.

64. At Bønder mue kiøbe deris bygnings Temmer / oc Ildebrand i de Haffner som det indføris / den menige Mand til kiøbs.

EFfterdi Wi forfare / at vore Vndersaatte paa Landsbyerne / haffue stor brøst for Bygnings Temmer / til deris Huse / oc anden deris Gaards behoff / Disligest for Brende vedt / mue de vbehindrit / til deris Husse bygning / Vogne / Plouge / Ildebrand oc nødtørfft / kiøbe Temmer oc Vedt aff dem som det met Skiff indføre for Kiøbstederne / oc vdi andre smaa Haffner / huor som slet Egn er / oc igen giffue hues Vare de haffue / som de det met betale kunde / oc ingen vore Kiøbstedsmend dem det at skulle forhindre / dog ingen at selge eller at kiøbe noget til forprang / vden hues som huer Bonde til sit egit behoff er nødtørfftigt.

Skal

Skal oc effter denne dag aldelis intet Brende vedt / vdskiffuis eller vdføris her aff Riget / Men huo som Vedt haffuer at selge/ de skulle den føre til kiøbs inden Riget / oc ingen andersteds.

65. Huor Geder maa holdis.

GAmmeledis maa frijt holdis Geder / huor Hede ere / disligest huor høye Skouffue ere / oc icke findis vnderskouff / oc Geder kunde holdis vden Skouff skade / oc huer mand kand holde dem paa sit egit / huer mand vden skade.

66. Om Aager.

EFterdi at for oss er beræt / oc Wi were kommen vdi visse forfaring om den store misbrug / oc vchristelig handel / sig her vdi Riget begiffuer / iblant Adelen / saa vel som Prester / Borgere oc Bønder / met Aager / saa huor en vdlaaner Penninge / lader den sig icke nøye met en føye rente oc fordeel der aff / Men vbllueligen vnderstaar at tage aff hundrede / vj. viij. x. oc en part / penninge paa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

anden: Huor en Bonde laaner en Dale / giffuer hand en tønde Korn til leye der aff / huor hand laaner en tønde Korn / giffuer hand en tønde der aff til rente. Da paa det slig Vchristelig oc vtilbørlig rente oc Aager / maatte affskaffis oc nederleggis / haffue wi oss met vort Elskelige Danmarckis Riges Raad / Saa oc met nogre de Høylærde / beraadslagit / At enddog det icke er sømmeligt / oc er imod Guds bud / at tage nogen rente eller Aager aff Penninge eller anden deel / som saa vdlaanis / oc den handel dog icke vel met alle kand affleggis / oc paa det at naar nogne Aager breffue komme i Rætte / at mand da kunde vide / huad der paa dømmis kand / Er der giort saadan en handel paa / At huilcken som effter denne dag / vil bort laane Penninge / Korn eller andet paa rente / da skal icke tagis der aff mere / til rente oc fordeel om Aarit / end den tiuffuende partz verd der mand bort laaner / som er regnit / aff hundrede Daler / fem til rente. Vil nogen Eddel / eller Weddel / Prester eller andre effter denne dag laane nogit bort / Penninge / Korn eller andet paa rente / oc findis at tage der mere aff til rente / end som forscreffuit staar / Da skal den det giør /

haffue

haffue forbrut alt Hoffuitstolen / halffdelen til oss / oc anden halffdelen / til den der paaklager. Dog ville wi ingen her met giffue orsage til nogen Aager at bruge / Men huer tiltencke at handle sig der vdinden / som hand vil haffue sin Samuittighed frij / oc icke vil giøre imod den altsommectigste Guds bud oc befalling.

67. Om Jagt.

SKulle ingen kryuffue Skytter stedis / som løbe paa deris egen haand / oc ødelegge jagten: Findis nogne slig kryuffue Skytter / som skiude enten Adel vüld / eller nogen anden vüld / stort eller lidet / da skal huer som dem kand offuerkomme / være früt fore / at lade gribe oc binde dem / oc føre dem til Tinge / oc lade deris øyne vdstinge / om de findis ved ferske gierninger. Men findis nogne kryuffue Skytter / oc skiuder paa hiemmel / da skulle de skickis til Lensmanden / haffuer hand hiemmel / Da suare den som hiemmel er / hans gierninger / oc staa der til rætte faare. Bliffuer det befundit at nogen Riddermands mand hiembler nogen at skiude

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

anderstieds end paa sit egit/ Da bøde der for it hundrit marck penning/ for huer tid/ til den som eyendommen tilhører.

68. Almues Folck maa ey Skiude Diur.

WJ ville oc vore Fogeder oc Embitzmend / strengeligen befallit haffue / saa huer vdi sit Leen haffuer der god acting paa/ at Bønder eller Kiøbstedsmend / icke skiude eller sla nogen Diur/store eller smaa/ eller Harer. Samledis at ingen Prouistier/ Prester / Herritzfogeder / Ridefogeder/ Borgere eller Bønder / holder nogre Myender eller Støffuere / eller lade skiude Diur store eller smaa / huem det offuer beuisis kand at giøre / straffis der for som for andet tyuffueri. Findis oc nogen at døllie met huer andre/da skulle de lide lige straff ved de som gierningen giøre / Dog skal Vlffue jagt bliffue ved mact.

Skal oc ingen giffue anden loff at jege eller Skiude paa sin egendom / vden paa sit ennemercke/ Vil nogen bruge sin jagt oc frijhed/ der som hand haffuer laad oc deel/ oc icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

er hans egit ennemercke/ da skal hand selff jege/ eller hans egit Folck / oc skal icke nogen mue giffue anden loff at jege paa de Skouffue eller eyendom/ som hand haffuer laad oc deel vdi. Findis oc nogen her imod at jege eller ødelegge nogen Vüld/ Raaer/ Harer/ eller Reffue/ der som hand ick selff haffuer laad oc deel/ da maa huer laadseyere/ der haffuer laad oc deel vdi den eyendom hand jeger paa/ dele den det giør it hundrit marck penninge aff.

69. Om Brøllups kaast oc Barssel kaast at giøre.

EFterdt at der findis stor besueringe her til dags/ At være giort paa Brølupper/ er der giort en skick paa som her effter holdis skal. Først vdi Kiøbstederne / naar en Borgemester/ en Raadmand / eller en Kiøbmand/ vil giøre sit Brøllup/ da skal hand giøre samme Kaast vdi hans egit Huss/ oc tilbede xxiiij. par Folck/ met deris Børn oc Døtter/ Oc der iblant skal være regnet forgangs Quinderne/ oc maa hand oc bede xij. vnge Karle/ Disse skulle komme tilsammen/ oc effter gammel seduaane føllige Bruden oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Brudgommen til Kircken/ Oc om middagen komme vdi Brudgommens Huſſ til maaltid/oc om afftenen paa Companiet eller Raadhuſſit til dantz. Om Mandagen ſkulle de vdi lige maade komme vdi Brudgommens Huſſ/ til middags maaltid / oc om afften paa Companiet til dantz: Oc ſkal der offuer ingen ydermere bekoſtning giøris / Men der ſom Brudgommen vil om Tiſdagen bede nogne hans venner til ſig / vdi ſit Huſſ til middags eller afftens maaltid/ det ſkal ſtande vdi hans kor.

En Embitzmand ſkal oc giøre hans kaaſt i hans egit Huſſ / oc ſkal bede xij. par folck til Brøllups / met deris Børn oc Døtter/ oc der vdi beregnet forgangs Quinderne / Maa hand oc bede vj. vnge karle / De ſkulle vdi lige maade føllige Bruden oc Brudgommen til Kircken / oc ſiden komme vdi Brudgommens huſſ til maaltid / enten til middagen eller til afften/ huilcket Brudgommen vil / om Mandagen komme de oc vdi hans Huſſ / Enten til middags eller afftens maaltid / oc der offuer ſkal icke giøris ydermere bekaaſtning.

Paa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Paa Landsbyerne skal saa holdis/ At ingen Bonde skal bede til sit Brøllup/ flere end xij. par folck/ met deris Børn oc Døtter/ Oc vil nogen bede mindre/ det skal stande til hannem selff.

Efterdi det befindis at der giøris stor bekostning/ naar nogen Dandequinde kommer vdi Barsselseng/ oc Barnet bliffuer fød (besynderligen vdi Kiøbstederne) Da skal det affskaffis/ oc her effter holdis effter gammel seduaane. Fordrister sig nogen til/ enten met Brøllups kaast/ eller Barssel/ her imod at giøre/ da skal hand der met haffue forbrut xl. marck danske penninge til Kongen/ oc xl. marck til Byen/ om det er vdi Kiøbstederne/ oc paa Landsbyerne xl. marck/ til sit Herskaff.

70. Huad huer Embitzmand skal giøre naar hand maa komme vdi Lauget.

OG effter som tiit oc offte beklagit er for oss/ at naar nogen vng Embitzmand/ som sit handuerck lært haffuer/ oc sig vil nedersætte/ oc tage for sig selff/ da bliffuer hannem aff de gamble veyret/

at

at komme vdi Lauget met mindre end hand tilforne skal giøre sit Mester stycke / oc der vdoffuer besuergis met Gæstebud oc anden stor besuæring / som hannem paaleggis / oc der for findis vdi Riget faa Handuercks folck / som nogit kunde. Da ville wi det her effter saa holdit haffue / at ingen Embitzmand skal her effter besuergis met Mester stycke at giøre / icke heller at giffue vdi Embedit / mere end en Gylden / oc skal her effter icke forhindris at komme vdi Embedit / om hand ellers er god for sit Handuerck.

Giffuit paa vort Slot Koldinghuss / *Sancta Luciæ Virginis* dag / som er den 13. dag Decembris / Aar etc.

M. D. LVIII.

Vnder vort Signet.

Register

Register paa alle Artickle vdi denne Recess.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

24. Huor=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Prentet i Kiøben-
haffn/ aff Laurentz
Benedicht.

Anno Domini,

1583.

Paa Laurentz Benedichts
bekaastning.

Oc findis hoss hannem
til Kiøbs.

*Cum gratia & priuilegio serenissimæ
Regiæ Maiestatis.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1

Auxilium meum
à Domino.
L. B.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1376 4° copy 1